

și rănire gravă, din 1462, care-i atrage condamnarea la moarte, comutată în exil; toate acestea au fost comise sub numele (adoptiv) Villon, nume care — socialmente vorbind — căpătase o faimă foarte proastă, cel puțin în locurile și în localitățile unde se arătase a fi un răufăcător înrăit.

Pe de altă parte, trebuie să fie luată în considerare și plăcerea jocului — esențială pentru un creator, satisfacția de a-și păcăli adversarii, pe copoii prevoției, orgoliul întemeiat al meseriașului poeziei care poate ridica artificial formei la rangul de structură și de artă.

Dacă presupunem, în virtutea unei supoziii rezonabile, că în cazul măcar unora dintre farse a fost fie regisor, fie actor, nu numai autor (sau, de ce nu? toate la un loc, precum mai toți oamenii de teatru ai vremii, care scriau, pictau decoruri, croiau costume, erau mașiniști, sufleri etc.), e mai probabil că o făcea, fie ca în *Farsa cu ciubărul*, sub numele de Villon (relativ avuabil în alte părți decît locurile pe unde și-l „dezonorase“), fie sub cine-știe-ce alt nume de scenă. La urma urmelor, dacă numele Simon Le Double și François de Lesnois (ascunse în textele farselor) riscuau a fi descoperite, numai puțini inițiați (chiar dintre scoicari) ar fi putut să-l identifice în spatele pseudonimelor pe comediantul aciuat prin partea locului și dornic să ducă o bătrînețe ceva mai liniștită decît tumultuoasa-i junie. Evocarea senectuții, în cazul lui, poet despre care ne-am obișnuit să credem că s-a petrecut din viață la nici 33 de ani, pune în lumină și

o altă chestiune spinoasă, legată de datele (probabile, aproximative sau certe) ale farselor ce-i sunt atribuite. Ar fi putut, oare, atinge vîrsta celei mai apropiate de noi în timp datări propuse de Deroy (1493, pentru *Dialogul dintre Rău-platnic și Pleșcar*)? În ciuda faptului că în Evul de mijloc media longevității la adulți nu depășea 50 de ani, că la 60 un om era socotit venerabil, cei 62 pe care i-ar fi putut împlini dramaturgul sunt posibili, deși puțin probabili. Data *Farsei cotețului* (1482) îi dă 51—52 de ani, etate mai lesne de acceptat ca ipoteză.

Concluzie

Profesorului Jean Deroy i-au trebuit 300 de pagini de text dens, pentru ca, după ani mulți de investigații fructuoase, de muncă asiduă și de inspirație creatoare, să-și poată expune convingător ipotezele și să-și serieze strîns argumentele.

Nu știu dac-am fost în stare să sintetizez pentru cititorul român varietatea de teme a cărții, făcîndu-i sensibilă amploarea materialului discutat, și nici, mai ales, dac-am reușit să-i inculc ideea esențială: Villon este și dramaturg, și încă unul de prestigiu tot atît de mare ca al poetului liric.

Dacă da — meritul îi revine în întregime remarcabilului medievist francez.

Dacă nu — vina, la fel de întregă, mi se poate imputa.

1—10 mai 1981

NOTE

Lecturi necesare

Am semnalat deseori, în aceste note, contribuțiile remarcabile ale folcloriștilor noștri — prin studii și ediții de texte —, la istoria fenomenelor spectaculare din cultura populară românească. Marile „școli“ ale disciplinei, conduse de Hasdeu, Ovid Densusianu, Dimitrie Gusti, Dimitrie Caracostea au dat, și istoriile teatrului românesc, elementele fundamentale pentru scrierea secțiunii „teatrului popular“. Bibliografiei de specialitate îi adăugăm azi încă un titlu de referință, *Folclorul românesc*, vol. 1, Editura Minerva, 1981, datorat învățatului Ovidiu Bîrlea. Este

o sinteză care „pune în lumină rolul funcțional al fiecărei specii folclorice“, cu un bogat aparat critic pentru cei care doresc să adîncească problemele. Pentru omul de teatru, lectura este pasionantă, căci capitolele „Folclorul obiceiurilor calendaristice“ și „Folclorul obiceiurilor ciclului familial“ înfățișează, în fapt, rădăcinile ancestrale ale teatrului românesc. În cîteva sute de pagini, un dens excurs științific, în viața satului tradițional, în „teatrul“ obiceiurilor, care configurează specificul autohton.

I. N.